

wel degelijk bezittingen te bekomen. En die Kerkelijke kas dringt zich tevens in de plaats van de Belijdenis door als bezitster van de goederen op te treden.

Is daarom onnoodig er verder over te spreken. Alleen blijkt er uit dat de rechtszekerheid van de goederen der gemeente niet eene zoo gemakkelijke zaak is als wel eens gemeend wordt. De Doleerenden zoeken die door de Kerkelijke kas; zij vinden die door of in het Reglement.

Was nu dit Reglement werkelijk de strop van het Collegiale kerkrecht dan moest het verdwijnen. Zelfs ter wille van de rechtszekerheid van het kerkelijke goed zou niet één Gereformeerde de leer der volkssoevereiniteit als bron van alle gezag, ook in de kerk van Christus willen behouden.

Maar dat de leer der volkssoevereiniteit als bron van alle gezag door ons Reglement zou worden gehuldigd, is zomin door Dr. Kuyper als door anderen aangewezen. Het Reglement werd door de Synode van 1854 opgesteld en is ook toen reeds aan de regering opgezonden, maar het vond geene genade bij de toenmalige regering omdat de naam *Christelijk Afgescheidene Gereformeerde kerk* niet kon worden toegestaan. In 1854 was de naam *Gereformeerde* het struikelblok voor de regering, doch in 1869 was het dit niet meer.

Vijftien jaar bekommerde de kerk zich niet meer over hare verhouding tot de regering, doch de Synode te Middeburg in 1869 achtte den tijd gekomen om opnieuw te beproeven dat die verhouding eene andere en betere mocht worden dan zij tot dien tijd geweest was. Vooral ook met het oog op de kerkelijke goederen werd het noodig geoordeeld, dewijl van de gemeenten die zich verenigden er velen waren die elke rechtszekerheid misten.

En zij verkreeg wat zij zocht. En de kerk heeft er vrede mee gehad. Maar toen het dolantie-plan ontworpen werd en in de gedachte rijpte werd op eens onze kerk krank genoemd in den levenswortel. Velen schrikten op en wisten niet wat te denken.

De vraag: waar zit die krankheid en welke is zij, werd niet beantwoord. Eindelijk echter, na lang, zeer lang wachten werd het antwoord gegeven. En waaraan niemand ooit had gedacht werd gezegd. De krankheid in den levenswortel zat in 't Reglement.

Nu wist men het en dit te weten bevredigde de nieuwsgierigheid of de belangstelling, doch wekte ook bij velen verontwaardiging, omdat dit antwoord tevens dienen moest als antwoord op de inderdaad belangrijke artikelen door mijn tegenwoordigen collega Wielenga tegen die beschuldiging geschreven.

Men had iets anders, iets dat meer beteekende verwacht. Doch nu doet dat Reglement voortdurend goeden dienst om ons voor te stellen als die loopen met een Collegiale strop om den hals en die het soevereine gezag van koning Jezus hebben ingeruild voor de soevereiniteit van den mensch.

Elk is thans gewaarschuwd. Die nu maar geloof dat het zoo is, is verplicht de Chr. Geref. kerk te verlaten. Het gezag van Koning Jezus mag niet worden miskend en eene kerk die er zich aan schuldig blijft maken moet door ieder die den Koning liefheeft verlaten worden.

Geene afscheiding van de Hervormde kerk, geene stichting of formatie van eene kerk naast of tegenover de Kerk, dit is de leus der dolantie. Dus, ook voor de Chr. Geref. gemeente of kerk als gemeente of kerk geene rechtshouding tot de regering. Als eene zelfstandige gemeente heeft geene gemeente recht van bestaan dan de Hervormde. En is er plaatselijk eene Doleerende kerkeraad en gemeente, en dan behooren deze door de regering te worden erkend als de Hervormde kerkeraad en gemeente. Doet zij dit niet dan handelt zij verkeerd en verkort zij de gemeente in haar recht. Weg dus met elk Reglement.

DE COCK.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde vriend.

In den laatsten tijd heeft de Vrije Kerk van Schotland in sommige kerkelijke kringen van Nederland de aandacht getrokken.

In vroeger jaren was de Vrije Kerk van Schotland nog al een lievelingetje van Nederlandsche Christenen. Zij is p. m. tien jaar jonger dan de Afgescheidene kerk in Nederland, maar veel voornamer en rijker, en dus veel beter en netter dan deze.

Haar Zending onder Israël te Amsterdam, Dr. Schwartz, huwde met eene patriïsche Amsterdamsche vrouw, en zijne kerk werd eene splonke Adullams voor bedroefden van gemoed uit den rijken en aanzienlijken stand van de hoofdstad, die zeer tegen de afscheiding waren, nl. in Nederland, maar de veel minder zuivere afscheiding in Schotland met ontzag en sympathie aanzagen en bejegenden.

Die Vrije Kerk van Schotland werd dik-

werf aan de Nederlandsche Christenen tot voorbeeld gesteld. Haar ijver, hare liefdadigheid, de welsprekendheid en vroomheid harer leeraars, wij werden er telkens op gewezen, ook om ons onze feilen en tekortkomingen te leeren kennen. Afgescheiden of niet afgescheiden, elk roemde om strijd de Vrije Kerk van Schotland: de een om de afscheiding in Nederland er mede te bestrijden, de ander om de vrienden der groote kerk ook tot zulk eene voorname afscheiding op te wekken.

Nu weet men, dat die Vrije Kerk van Schotland voornamelijk haar ontstaan dankt aan den strijd tegen het jus patronatus, het recht der kroon of der koningin om predikanten te benoemen en de gemeente een predikant op te dringen. Men wilde in de nationale kerk van Schotland, die Presbyteriaansche is, blijven. Men wilde het staatsgeld ter bezoldiging der predikanten behouden, mits het recht der verkiezing aan de gemeente teruggegeven werd. Men wilde m. e. w. de lusten van eene staatskerk maar niet haar lasten. Men wilde de vrijheid van eene levende gemeente van Christus en de voordeelen van het wereldlijk heilendom.

Van huis uit had de Vrije Kerk van Schotland iets seculair. Zij stond stokstijf op één punt, en nam een eigen standpunt in tegenover de nationale kerk, en sloot zich ook niet aan bij de ruim een halve eeuw vroeger geboren Vereenigde Presbyteriaansche Kerk, de eenvoudige kerk der Erskine's, die in den strijd om het kerkwezen en om de handhaving der leer, uit de nationale kerk verdreven waren.

Vóór jaren hoorden we dan ook al kwade noten kraken over die Vrije Kerk van Schotland. Methodistische stroomingen werden duidelijk zichtbaar, en zelfs maakte de Kwakersgeest zulke vorderingen, dat men hier en daar het sacrament des Avondmaals vervalschte, en geen Avondmaal meer hield naar de instelling van Christus, wij velen de gelofte gedaan hadden van geen wijn meer te drinken en gewezen dronkaards door de teug wijns aan het Avondmaal, lichtelijk verleid konden worden, om weder tot dronkenschap te vervallen.

Nu alzo eenmaal het beginsel van wijzer te zijn dan God was binnengedrongen en men, in de praktijk, den eigenwilligen godsdienst had binnen gelaten, volgde de afwijking in de leer des te gemakkelijker. Gij herinnert u, wat beweging er in der tijd geweest is over Prof. Roberts Smith en zijne leer omtrent de boeken van Mozes, waarin hij het standpunt der critische school innam. Aan hem werd het kerkelijk professoraat ontnomen. Maar zijn geest in de kerk bleef voortleven en nu is er weder een degelijk geval aangehangen. Er is eene meerderheid en eene minderheid. De ene partij wijl bij de oude belijdenis omtrent de H. Schriftuur blijven; de andere wil aan de nieuwere theologie genoeven, en, zoo als men dat noemt, de wetenschap vrij laten; of men Mozes of een ander uit veel later tijd, als schrijver der vijf boeken, inzonderheid van Deuteronomium erkent, doet er minder toe, als men maar vroom is.

Dit geval nu geeft aan onze Hervormde broeders stof tot nog al uiteenlopende beschouwingen.

De Synodale Hervormden stellen den toestand met alle kleuren en geuren in het licht, om daaraan opnieuw het argument te ontleenen van den zwarten pot.

Zoals verhaald wordt, was er in den tijd der Hervorming een verstandige pastoor, die de gebreken en de afwijkingen de Roomsche kerk inzag en in vele dingen de Hervormden gelijk gaf, maar tegelijkertijd begreep, dat elke reformatie de kiemen der deformatie in zich draagt. Als men hem onderhield over zijn standpunt en het plichtmatige der Hervorming hem voorhield, zeide hij: »als nlieder pot zo lang over het vuur gebangen heeft als de onze, zal hij ook wel zwart zijn.»

Dit argument nu is talloze malen ook tegen de afscheiding in Nederland gebruikt. Het was bij de Afgescheidenen ook treurig gesteld. Ook daar waren zonden en gebreken, ook daar waren twisten, ook daarmede men afwijkingen in de leer te bespeuren. Waarom zou men dan de groote kerk verlaten? O, als die pot der Afgescheidenen eens zoo lang over het vuur heeft gehangen als de pot der Hervormden, dan is hij wellicht nog veel zwarter!

Tegenwoordig laat men ons meer niet rust en argumenteert men voornamelijk tegen dat deel der Hervormden, dat in Doleerende kerken of gemeenten zich verzamelt en van de Synodalen zich afzondert. Hun wordt nu vooral de toestand der Vrije Kerk van Schotland voorgesteld, om zich daaraan te spiegelen en hun te doen verstaan, dat afschudding van het Synodale juk volstrekt geen waarborg geeft voor een duurzaam zuiveren kerkstaal.

En zou toonen we onze wederzijdsche belangstelling in elkanders welvaren! De Doleerenden toch wijzen er met nadruk op, dat de oorzaak van al de moeilijkheden

in de Vrije Kerk van Schotland, in den diepsten grond, gezocht moet worden in het Collegiale stelsel!

Intusschen ervaren we dit, dat de ouden met wijsheid hebben gesproken van de strijdende kerk. In Schotland heeft men ook al jaren lang naar vereeniging der gescheurde kerken gestreefd, maar te vergeefs. En evenals hier liep ook daar het verschil over dingen, die niet het wezen der kerk uitdrukken. Ik heb eens gelezen van Origenes, dat hij in een twist over zijn persoon, en over de vraag of hij prediken mocht, zich terugtrok, zeggende liever in ballingschap te willen gaan, dan dat om zijnenwil het lichaam van Christus gescheurd zou worden. Ach, hadden wij meer van dien geest!

In ons land trekt op 't oogenblik de nieuwe Schoolvereeniging de aandacht. Kerkelijke hartstocht moet aan deze vereeniging het aanzijn schenken en daardoor heeft men zelfs verzuimd een vasten en duidelijk getrouwe grondslag te leggen. Maar juist het onbepaalde trekt velen aan. En zoo de vereeniging voor Christelijk Schoolonderwijs tot eenige ontwikkeling en kracht komt in de toekomst, zal het voornamelijk zijn, door het onbepaalde en bewegelijke van haar uitgangspunt.

Brenke op brenke wordt er uitgeroepen, dat moge wij nu ook wel zeggen.

En dit vind ik het onchristelijkste van 't partij-leven, dat men altijd de schuld op de tegenpartij werpt. In de laatste jaren zond de afd. Amsterdam van Christ. Nat. Schoolonderwijs bijna uitsluitend Doleerenden naar de Algemeene Vergadering.

Het hoofdbestuur ging van den Synodalen naar den Doleerenden kant. Nu, in den Schoolraad zijn bijna uitsluitend Doleerenden en Afgescheidenen gekozen. Het is dan ook voor de Synodalen om tureluursch te worden. Maar waarom dan geene vereeniging opgericht voor Nederlandsch Hervormde gemeente-scholen op den grondslag der belijdenisschriften?

Ik heb altijd betreurd de oprichting van G. reformeerd Schoolonderwijs en mij van deze vereeniging onthouden, totdat zij zich aan de kerk aansloot, want ik meen, dat handhaving der belijdenis, ook op het gebied van het onderwijs, aan de oorzaken der gemeente toekomst, en niet aan particuliere personen.

En zoo heeft ieder al zijne meening. Ook de socialistisch gezinde kerkvoogden te St. Anna Parochie. Voor het geval dat zij door het kerkbestuur mochten afgezet worden, hebben zij zich gevrijwaard door wijziging van het reglement op 't beheer in dien zin, dat de gemeente te beslissen heeft, of zij een afgezetten kerkvoogd al of niet zal blijven erkennen en in 't beheer handhaven. Dit is een klontje uit de Synodale pap. Want de gemeenten met vrij beheer hebben ook natuurlijk de vrije beschikking over dat beheer, en als zij het wagen willen, kunnen ze het, met een zoodanig door de gemeente goedgekeurd reglement, ver brengen.

En van de nieuwe Belasting-wetten hebt gij ook al gelezen? Hoort men de liberalen dan zou men zeggen, dat niets deugt van hetgeen ons tegenwoordig ministerie doet. De heer Tindal wil, op zijn beurt, onze Ministers in staat van beschuldiging gerteld zien, omdat ze niet doen wat hij zegt. Zoo gooien sommige menschen hun eigen glazen in. En van een Minister van financiën eischt men eigenlijk, dat hij de belastingen vermindert er toch de inkomsten der schatkist vermeerdert. Hoe jammer, dat de kunst van goudmaken niet meer bestaat!

Steeds de uwe,
GISEN.

De vervolging.

(1834—1839.)

II.

De Overheid ging bij de vervolging uit van de Art. 291—294 van het Wetboek van Strafrecht. In deze artikelen werden associaties en de samenkomst van meer dan 10 personen *zonder autorisatie der Regering* verboden.

De Regering achtte de samenkomsten »der Gescheidenen», *ter gemeenschappelijke godsdienstoefening* gehouden, in strijd met deze wet. Een wet uit den tijd der Napoleonische overheersching en blijkbaar uitgevaardigd tegen *politieke* samenscholingen.

Reeds in de maand Aug. 1834, dus vóór »de Scheiding», was die wet niet minder dan vijfmaal toegepast op godsdienstige samenkomsten te Ulrum gehouden.

Doch behalve over deze vermeende wettenschennis had de Cock zich al spoedig over een ander hem ten laste gelegd feit voor de Rechtbank te Appingadam te verantwoorden.

Hij was n. l. aangeklaagd ter zake van »wanorde, verwekt in de kerk te Ulrum »op Zondag 19 Oct. 1834.» Zoals bekend is werd de hoogste straf, een boete van 150 gulden en drie maanden gevangenis op hem toegepast. Bij appel werd dit vonnis door de Rechtbank te Groningen bevestigd en de Cock heeft die straf, welke wij niet

nader zullen kwalificeeren, in den kerker te Groningen ondergaan.

Deze vervolging was dus van eenigszins anderen aard, dan de reeds genoemde op grond van Art. 191—194 van het Wetboek van Strafrecht en die vijf jaren geduurd heeft.

Toch kan het zijn nut hebben met een enkel woord even op de aanleiding van die drie maanden gevangenis te wijzen. Wat toch was er gebeurd?

Wij zullen ons hier zooveel mogelijk bedienen van de woorden van Docent de Cock in zijn Geschiedenis: Leven en Werkzaamheid van H. de Cock, pag. 306 en v. v.

» Aan den Ring Leens was bij de toezending der Acte») tevens bericht, dat de »kerkeraad voortaan in den dienst der gemeente dacht te voorzien door zijn eigen »leeraar en dus den dienst der Ring- »predikanten niet langer zou aannemen.»

» Dit deed men in de overtuiging, dat »aan de gemeente en niet aan het Herv. »Kerkbestuur het recht op het kerkgebouw »der gemeente toekam.»

» Den e. v. Zondag, den 19 Oct. (de Afscheiding had 14 Oct. plaats gehad) besagf »Ds. de Cock benevens de kerkeraad, »zich naar het kerkgebouw der gemeente.»

» Veel volks was er alreeds vergaderd, zoo »dat hij met moeite tot bij den predikstoel »kamen kon. Daar vond hij echter, benevens »eenige veldwachters uit de naburige »gemeente, een gerechtsdienaar van Appingadam, door den officier der rechtbank »derwaarts gezonden.»

Door dezen verhindert der predikstoel te beklimmen, nam de Cock plaats in de bank.

» Weldra kwam ook de predikant van »den Ring, Ds. J. v. d. Helm. Daar het »volk voor dezen geen ruimte maken wilde, »kon hij niet bij den predikstoel komen.»

Op de vraag van de Cock aan de gemeente, door wien de predikdienst zou worden verricht, was het eenparig antwoord: »niet door Ds. v. d. Helm maar door Ds. de Cock.»

Ds. v. d. Helm verwijderde zich daarop. En toen de politie-agenten de Cock ook nu nog bleven weigeren den kansel te beklimmen, hield hij, staande op de bank, een predikatie over Efez. 2: 8—10.

Zonder stoornis liep dit verder af. Toch zag men van verdere pogingen af om ook dien namiddag in eigen kerkgebouw te vergaderen. De gemeente kwam saam in de schuur der pastorie, waar door de Cock werd gepreekt.

Wat door Docent de Cock ter verklaring en rechtvaardiging van deze daad, welke door de vijanden al spoedig werd genoemd een aanval op eens anders eigendom, wordt gezegd, verdient ook nu nog onze aandacht.

» Deze daad (zoo luidt het pag. 309) werd »toen en ook later verschillend beoordeeld. »Om haar recht te beoordeelen, is het echter »noodig zich geheel in den toestand van »die dagen te verplaatsen. Niet slechts de »leeraar, maar ook de kerkeraad en bijna »geheel de gemeente hadden zich afge- »scheiden van het Ned. Herv. Kerkgenoot- »schap, zoodat dit sedert 1816 bestond.

» Met de verwerping van het toen der »Kerk opgedrongen bestuur had men geen »ander doel dan weder te keeren tot de »leer, tucht en dienst der van ouds Geref. »Kerk. Aan die Kerk nu behoorde het »kerkgebouw en al de kerkelijke goederen »van de gemeente te Ulrum. Die gemeente »had tot hertoe over die goederen haar »eigen beheer en met de afscheiding van »het bestuur der Herv. Kerk was de kerkeraad, aan wien de zorg der gemeente »was toevertrouwd, geheel onveranderd ge- »bleven. Die kerkeraad begreep daarom, »dat geen ander leeraar dan de leeraar der »gemeente in het gebouw der gemeente »moest prediken; dat voortaan elke poging »van andere leeraars, om alwaar te prediken, »indringing in den dienst der gemeente was »en dat hij daarom aan de gemeente haar »recht op het bezit harer goederen niet »mocht laten ontnemen, zonder zijnerzijds »pogingen tot handhaving te hebben aangewend.

» Mocht echter — en dit werd toen reeds »gevreemd — het kerkelijk bestuur zich, »door den wereldlijken arm gesterkt, de »goederen der gemeente willen toeëigenen, »dan nad noch de kerkeraad, noch de gemeente het plan, met geweld er zich tegen te stellen; maar dan zouden zij de »uitspraak van den wereldlijken rechter »hieromtrent afwachten.»

Daartoe heeft zij het echter nooit kunnen brengen. Evenmin is dat te Gedeeren gelukt.

D. K. WIELNGA.

1) die der »Afscheiding of Wederkeering.»

Op de Synode der Vereen. Presb. kerk in Schotland waren de laatste maal 517 predikanten en 423 onderlingen tegenwoordig. Indien ieder op zijn post geweest ware, zouden er 1150 leden tegenwoordig zijn geweest.

Er wordt zeer geklaagd over den toenemend verontzadelijken toestand op Tahiti en de Markiezen-eilanden, tengevolge van den invoer van opium door eenige Chinezen. Zelfs ducht men geheele uitsterfing. Volgens de opgaven zijn op de laatste eilanden in 1888 188 sterfgevallen voorgekomen tegen slechts 87 geboorten.

Men berekent, dat de verplaatsing der Wesleyaansche predikanten, die om de drie jaar moet plaats hebben, in Engeland jaarlijks omtrent f 200,000 kost. — De Methodististen eischen deze verplaatsing in 't belang der gemeente, omdat de prediker anders denzelfden kost gaat voorzetten enz.

De *Eglsche Libre* schrijft het volgende. — »Het Engelsche blad, de *Christian Herald*, zoo vermaard om de profetische voorlichtingen van zijn redakteur, Rev. Baxter, brengt dezen een netto inkomst op van

omtrent f 80000 'sjaars; — Dit bewijst, dat de menschelijke dwaasheid een rijke mijn is, en dat zij die deze weten te gebruiken, een zeer winstgevende, al is het niet een zeer eerlijke, zaak drijven. Men herinnert zich de apocalyptische fantasien van Rev. Baxter aangaande Boulanger. Zou het op zijn woord ook zijn, dat de hertogin d'Uzes in de toekomst van den »dapperen generaal» geloofde, en 3 miljoen uitgif om zijn triump voor te bereiden?» — We laten een en ander voor rekening van dat blad. —

Te Echallens heeft een Zendingsfeest plaats gehad, dat door de Romaansche Zending van Bazel georganiseerd is. Den 16 April 1816, opende Blumhardt het Zendingshuis te Bazel met een enkel kweekeling. Thans heeft deze zending 200 zendelingen, 312 hulp-zendelingen, 45 stations, 130 aan-xen, 22000 »Christenen» en 10000 kweekelingen in zijne scholen.

De Zending Flad, die in Abyssinië werkzaam is onder de Falacha's, klaagde op het Zendingsfeest van Chischoa bij Bazel zeer over de horden van den Mahdi, en de vervolgingen van de bekeerde Mohammedanen. Eens wilden de deviche Christen geworden ouders tot terugkeer naar het Islamisme dwingen. Toen deze dit niet wilden, vermoordden zij hunne vijf kinderen onder hunne oogen. Zoo gij Jezus niet wilt verloochenen, zeiden zij tot de arme moeder, zal u hetzelfde lot wachten. Zij bleef echter onverzettelijk en werd onder de oogen van haar man gedood. Hierop kwam de beurt aan den man zelf, en ook hij bleef getrouw tot in den dood.

Tengevolge der vijandige houding, die sommige pastoors in de diocese Bayonne tegen de republikeinsche regering hadden aangenomen, eischte deze verplaatsing van die priesters. Alleen op die voorwaarde konden zij het traktement terug krijgen, dat reeds ingetrokken was. De bisschop gaf gevolg aan dien eisch, doch zeiden hunner onderwerpien zich niet en verzetten zich tegen dat bisschoppelijk besluit. — Zoo kon de Roomsche Curie met het Fransche gouvernement wel meer in »konflikt komen, bij de steeds veld winnende overtuiging, dat elke godsdienst zichzelf moet onderhouden.

Een Amerikaan wilde gevangene amazonen uit Dahomey koopen, om met haar een tentoonstellings-rondreis door Europa te doen. Admiraal Cuverville heeft dit echter belet.

VEREENIGING VOOR GERE.

SCHOOLONDERWIJS, RED. Ds. T. BOS.
FILIPPUS, Redactie Ds. E. KROPPVELD.

Wat nu te doen?

Wat den Schoolraad aangalt, acht ik het zijne roeping te zijn in 't belang van het Christelijk onderwijs werkzaam te zijn naar vaste beginselen, zonder echter den gang en de eigenaardigheden der Scholen met den Bijbel die zich aansluiten, te storen of weg te nemen. Op »aller gemeenschappelijk belang» dient gelet, en dat belang moet bevordrd worden door de juiste middelen en langs rechte wegen, die een bepaald doel in 't oog hebben en dat doel niet mis loopen.

Het is niet in aller gemeenschappelijk belang een onzeker geluid te geven, of zonder vaste beginselen ten grondslag te leggen, op een zoogenaamd onzijdig Christelijk standpunt te staan. Het is trouwens niet mogelijk ook. Ieder die ageeren, handelen wil, zegt eerst: geef mij eens plaats, waar ik staan kan. Hangoed, zwevend, of rusteloos heen en weer zwerfend, richt men niets uit. Terecht eischte daarom de Schoolraad aanstonds de verklaring, dat de Schoolbesturen den Bijbel of d. H. Schriftuur als Gods Woord, en alzo als den eenigen regel van wat we te gelooven en te doen hebben, ook voor zijn school aanvaardden. In dien eisch was een standpunt aangegeven.

Wel gaat aan dezen eisch vooraf de uitdrukking: »afgezien van bijzondere kerkelijke belijdenis», doch dit heft het eerste niet op. Wilde die voorafgaande uitdrukking zeggen: afgezien van alle dogmatische bepalingen, dan zou werkelijk het eerste met het laatste in strijd komen, de beide uitdrukkingen elkander opheffen; want het is een gewichtig dogma te verklaren, den Bijbel of de H. Schrift als Gods Woord te aanvaarden. Daarmee verklaart men toch heel den Bijbel voor de Gods-openbaring, van God ingegeven, onfeilbaar waarachtig en getrouw, en belooft men in zijn leer en leven, zich geheel aan de uitspraken en voorschriften des Bijbels te zullen onderwerpen. Daarmee rijnt dus niet het standpunt van den Liberaal, die de rede boven de Schrift stelt, noch dat van de Ethische, die den Bijbel aan hun persoonlijk gevoel, of aan den geest der gemeente onderwerpen, evenmin als dat van de Catholiek, die den Bijbel niet als den eenigen regel van geloof en leven erkennen. Er staat niet: afgezien van allerlei opvattingen in de Christenheid of onder de Protestanten, maar: afgezien van *bijzondere kerkelijke* belijdenis, wat — naar mijne overtuiging — in verband met de verklaring, die daarop volgt, ongeveer dit zeggen wil: de verschillende Schoolbesturen van een School met den Bijbel, die zich tot onderlinge hulp en gemeenschappelijk heil in een Schoolraad vereenigen, staan op den bodem der H. Schrift, die in haar geheel en onvoorwaardelijk erkennende voor Gods onfeilbaar Woord en den eenigen regel van geloof en wandel; doch wat enkele bijzondere opvattingen aangaat, in de eene of andere kerkelijke belijdenis opgenomen, willen zij elkander ongemeend laten, omdat de Schoolraad wel een basis moet heb-

ben, waarop men samen kan en wil staan, doch geene kerkelijke vereeniging is, noch als rechter op wil treden over kerkelijke geschillen in zake een of ander bijzonder belijdenisschrift. Willen sommige schoolbesturen of schoolvereeningen ook op schoolgebied hun bijzondere kerkelijke belijdenis bevorderen en handhaven door hunne onderwijzers, welnu, zij mogen eene Commissie benoemen, die bij het uittrekken van diplomata aan de candidaat onderwijzers daarop letten. Beslist de Schoolraad door eene Commissie over geschillen van kerkelijke aard, het is niet om het bijzonder kerkelijk standpunt van den een boven den ander te tellen, maar alleen om of eene scheuring te voorkomen, of bij conflict te oordeelen en te laten beoordeelen, welke partij — naar het plaatselijk ingenomen standpunt — in haar recht is. Nam de Schoolraad een bepaald kerkelijk standpunt in, of verbond hij zich van te voren aan een bijzondere kerkelijke belijdenis, dan sloot hij niet alleen andersdenkenden uit, maar moest hij ook, om aan de gekozen kerk waarborg te geven, en zekerheid te hebben van vastheid in de bijzondere kerkelijke belijdenis, onder kerkelijk toezicht staan, officieel door de kerk vertegenwoordigd worden, of van een kerk met een bepaalde belijdenis uitgaan.

Maar, vraagt men, kan de Schoolraad zijn doel bereiken zonder de eene of andere belijdenis; als hij bijv. den bloei der scholen wil bevorderen op *paedagogisch* terrein?

T. Bos.

Gymnasiale Opleiding.

In de *Bazuin* van 5 S-pt. werd door Dr. Bootsma van Blija een artikel geplaatst, waarin hij de noodzakelijkheid aanwees, om eene Kus op te richten ter ondersteuning van jongelieden, die aan een Christelijk Gymnasium de voorbereiding zoeken voor hunne Theol. studie. Dit denkbeeld verdient ernstige overweging.

Jaren lang is er in de Christ. Geref. kerk reeds uitgezien naar een G-ref. Gymnasium. De Synode heeft er eenmaal pogingen toe aangewend, zag deze zelfs aanvankelijk met een goeden uitslag bekrond, maar liet helaas dien gewichtigen arbeid ter halve wege varen. Eene Commissie, die zich later vormde en het plan tot oprichting van een Geref. Gymnasium overnam, was veel minder gelukkig in hare pogingen en liet nu reeds eenige jaren niets meer van zich hooren.

En toch neemt de behoefte aan zulk eene inrichting met den dag toe. Het aantal zonen, dat uit onze kringen de Staatsgymnasia bezoekt, vermeerdert ieder jaar. Onder de studenten, die jaarlijks aan de Theol. School worden ingeschreven, vormen de gymnasiasten een steeds grooter getal. Van de vijftien studenten, die bij den aanvang van den nieuwen cursus aankwamen, waren er niet minder dan acht, die het Gymnasium hadden bezocht en het eind-diploma hadden verkregen.

Dat verschijnsel verdient onze opmerksaamheid. Het heeft ons veel te zeggen. Allereerst spreekt zich daarin uit, dat tal van gezinnen in onze Kerk de voorbereidende studie aan de Theol. School onvolgende achten en de literarische vorming aan de Gymnasia, zelfs in weerwil van hun door en door ongelooovige richting, hooger schatten dan die aan hun eigene Kweekschool. Ten tweede zegt ons dit verschijnsel, dat de tijd voorbij is, waarin men eerst op gevorderden leeftijd, gelijk vroeger veelal, tot de studie en tot den predikdienst kwam; de keuze om leeraar te worden geschiedt op veel jeugdigere leeftijd, en de opleiding er toe begint reeds van kindsbeen af. Ten derde worden wij door dit verschijnsel voor het droeve feit geplaatst, dat tal van toekomstige dienaren des Woords een lang en belangrijk gedeelte van hun leven opgevoerd worden in een geest en richting, die geheel buiten de belijdenis van den Christus omgaat of, erger nog, aan die belijdenis beslist vijandig is. En ten vierde doet dit verschijnsel het volstrekt niet denkbeeldige gevaar ontstaan, dat er in de studentenwereld en later ook onder de predikanten eene scheiding komt tusschen hen die trotsch zijn op het geuoit eener Gymnasiale opleiding, en hen die dat voorrecht hebben gemist.

Om al deze redenen, wier gewicht niemand ontkennen kan, is het dringend noodig, dat er verandering komt. Zoo mag en zoo kan het niet lang meer blijven. De Christ. Geref. kerk zou het zich dan te laat beklagen. De gevaren zijn veel ernstiger dan menigene denkt. De meeste jongelingen, die de Gymnasia bezoeken, brengen van deze, misschien wel geen afwijkende gevoelens, maar dan toch, een algemeen geest, eene zekere vorming van hoofd en hart mede, die door latere studie aan de Theol. School moeilijk geheel kan overwonnen worden, en dan naverken blijft en van de ernstigste gevolgen worden kan voor heel de toekomst der kerk. Daarom is het noodig, dat de Christ. Geref. kerk bij tijds de bakens verzette, eer het getij verloopt.

Den stroom keeren kan zij niet meer. Zij kan geen verbod uitvaardigen tegen het bezoek der neutrale Gymnasia. Dat zou ook niet baten. Zij kan dien wasenden stroom evenmin tegen gaan, als waarschijnlijk over eenige jaren de nu reeds zich openbarende en zonder twijfel toenemende begeerte, om niet aan eene Theol. School maar aan eene Universiteit de opleiding te ontvangen. Het moet komen tot een Gymnasium en tot eene Universiteit. De teekenen wijzen er heen. De tijden roepen er om. En het zou onrouw wezen aan hare roeping, als de Christ. Geref. kerk daarop geen acht gaf en daarmee geene rekening hield.

Nu heeft Dr. Bootsma het denkbeeld geopperd om eene ondersteuningskas op te

richten voor zulke behoeftige jongelui, die het Christelijk Gymnasium te Amsterdam of te Zetten bezoeken. En dat is uitnemend. Maar het is niet genoeg. Zoo worden slechts enkelen geholpen. Maar al onze aanstaande predikanten moeten voortaan eene Gymnasiale opleiding ontvangen. Het onderscheid in voorbereiding mag niet bestendig worden. De ongelooovige geest der Gymnasia mag niet in onze studenten en in onze predikanten na- en doorwerken. En daarom is tweemaal noodig: een eigen Gymnasium waar al onze aanstaande leeraren worden opgeleid en eene ondersteuningskas voor hen, die de kosten der studie zelve niet kunnen betalen.

Gaarne wenschte ik, dat deze regelen gelezen, overdacht en ter harte genomen werden door onze Kerkeraden en kerkelijke vergaderingen. De aandacht dient er in heel onze kerk op gevestigd te worden. Het moet eene zaak van bespreking worden op onze Classen en provincies, tot op de Synode van het volgend jaar toe. En deze dient er dan toe over te gaan, om of de literarische en theologische studie aan de Theol. School volkomen te scheiden en dan de eerste om te scheppen in eene Gymnasiale opleiding, die, wijl christelijker, daarom ook degelijker is dan aan onze Overheids-gymnasia; of formeel een band aan te knopen met de bestaande Christelijke Gymnasia te Zetten en te Amsterdam en de literarische studie der Theol. School daarheen te verleggen. Maar wat men ook doe, er moet verandering komen. Nu is het nog tijd. Nu is het de tijd. Dat de Christ. Geref. kerk dan toone, hare roeping te verstaan en deze naar eisch te behartigen!

H. BAYNCK.

Kampen.

De Friesche Zendingsdag.

IV (slot.)

Met nog een kort overzicht over het nitnemend referaat van Ds. de Gens van Wollega, en over de slotrede van Ds. Plet van Sexbierum brengen wij ons verslag ten einde.

De arbeid der vrouw in de gemeente en op het gebied der invendige zending, was het onderwerp voor dit derde referaat van den dag. De zeer gevatte spreker ving aan met te herinneren, hoe kiesch zijn onderwerp was en in hoe eigenaardige positie het hem leidde tegenover het aanzienlijk vrouwenpubliek in deze vergadering, wijl hij bij en over en zonder de vrouw een gewichtig belang in het welzijn der gemeente had te bespreken.

Wie de H. S. onderzocht om de taak der vrouw te kennen, vindt, zegt spreker, deze zeer juist aangeduid in ons huwelijksformulier, waar het allen nadruk legt op het „een hulpe des mans.“ Het huisgezin en de familie zijn haar terrein; breder mag ook haar arbeid in de gemeente zich niet uitstrekken. Trouwens hier is haar taak noch gemakkelijk noch min beduidend te schatten. Hoe verreikende strekking heeft niet hetgeen de vrouw in dien kring verricht. Maria staat hier als een eenige, gezegend als zij is, om den Zaligmaker der wereld te baren en straks op te voeden. Naast haar staat een beminnenswaardige rij van moeders in welke Loïs en Eunice, Nonna en Monica mogen genoemd worden, en allen die als zij kinderen hebben geteeld en opgevoed en van de wereld geweerd en van kindsbeen hebben onderwezen in de Schriften, die wijs kunnen maken tot zaligheid.

Voorts spreekt de Schrift van vrouwen, die in den Heere arbeiden: van eene Lydia, de herbergzame; van de moeder van Rufus, van Persis de beminde zuster van de Tryfena's en Tryfosa's door den apostel geprezen; vrouwen die den last der mannen hielpen verlichten; die in eenen kuischen wandel zonder woord de ongehoozamen hebben gewonnen.

Over het algemeen is de vrouwenarbeid in de gemeente en voor en na de hervorming zeer bemoeijelijk. Het Christendom vond de vrouw in oneere en mocht haar herstellen in eere. Het geloof en de wandel eener Blandina, Perpetua en Felicitas verzekerden der vrouw eene ereplaats in de kerk. Priester-heerschappij en Maria-verering stonden den arbeid der vrouw in den weg. Het kloosterleven was de ontarding van haar dienst in het midden der gemeente. In ste van daartoe aamoediging te hebben, verfoeien wij het met al wat in ons is en zien wij gaarne op iemand als Doreas, zie Hand. 9. Aantrekkelijker dan de heiligste abdis is ons het Israëlietisch meisje in de woning van Naäman.

De Hervorming trok gelukkig de vrouw uit het klooster terug, helaas slechts al te ver terug in het huis. Luthers woord: „de vrouw is voor de huishouding geschapen“ werd praktijk. De Geref. kerk liet om allerlei redenen de vrouwenarbeid liggen: dit werk herinnerde aan Rome; voerde buiten het huis; bracht in aanraking met de wereld; werd belemmerd door de macht der overheid in de kerk en dit verklaart U dat de Kerk een zoo kostbaar kapitaal ongebruikt liet.

Onze eeuw steekt bij die der Hervorming gunstig af. Een tal van liefdeszusters, diakonessen, onderwijzeressen en prediksters bedakken en versieren al het aardrijk.

En hoewel wij niet onderdoen in achtiging voor den liefdearbeid der jongedochters en der jonge weduwen, vergete men toch nooit rekening te houden met haar staat. De jongedochter vindt haar taak in het gezin, in de familie. Het oefenen van teedere barmhartigheid jegens zwakken en kranken is haar taak. Van het soldateske blijve zij vreemd; echt vrouwelijk zij het karakter van haar arbeid dienend. Slechts bij hooge uitzondering drage zij den last

des gezags. Liefst zagen wij haar dan ook niet voor de klasse, noch als zondagschoolonderwijzeres; hoewel wij haar wegens haren belangrijken dienst in dezen niet in eens terugwijzen durven.

In onderscheiding van de jongedochter mag de oude vrouw onderwijzen, leeren. 1 Tim. 5 geeft zelfs aanleiding om te denken aan het bestaan eener klasse van zoodanige leeraressen in de apostolische kerk.

In Phébé, de dienaarsses der gem. te Kenchreën zien wij niet een afzwerkt beeld van eene diakoness. Doch als Gereformeerden zijn wij niet zoo bang voor diakonessen, want een diakones is eene dienaarsses. Ten slotte trok spreker het geheel zijner gedachten samen in deze stellingen:

1. De gehuwde vrouw wijde al hare krachten aan haar man en hare kinderen.

2. De jongedochter zoek haar arbeid in de ouderlijke woning; kan zij meer doen dan legge zij hare krachten aan met inachtneeming van haren maagdelijken staat.

3. Voor de oude vrouw is het grootste gedeelte van den vrouwenarbeid. Zij verplege de kranken, inzonderheid de vrouwelijke — zij redde gevallen — zij onderwijze atgedwaalden — zij erbarme zich over al wat ellendig is onder de vrouwen.

4. Alle vrouwenarbeid sta onder de leiding der respectieve amtsdragers in de gemeente.

Wegens den gevorderden tijd en de omstandigheid dat een der sprekers moest heengaan, dankte de Voorzitter nu de onderscheidene sprekers en bereids ook reeds den slotredenaar die voor ons stond op te treden voor de uitnemende diensten tot het welslagen van dezen dag ons bewezen. Zieerw. dankte de vrienden voor hunne belangstelling en liefde en allen die mede werkten om ook dezen dag ons tot een aangename en onvergetelijke te doen zijn: met den wensch dat de goede God straks na het gehoorde slotwoord ons allen met uitnemende gedachten verrijkt in eigen kring gaf te jveren voor zijn heilige en onverwinklijke zaak.

En terwijl de vergadering nu zong „Opent Uwen mond“ trad Ds. Plet pred. te Sexbierum voor ons op.

Ik moet werken, de werken Desgenen die Mij gezonden heeft zo lang het dag is; de nacht komt, wanneer niemand kan, is het woord dat spreker zeer gepast ons aandient als een woord dat op onze lippen valt.

Te werken in de zaak van het Godsrijk is een eere, is roeping en genot. Het korte en vluchtige leven op aarde immers is niet een proces van komen en verdwijnen. Het is een leven aan de oneindige Bron zelve ontleend om straks in de eeuwen der eeuwigheid voort te bestaan. En nu kon God al wat Hij wilde zonder ons; maar zijn wille is het zijn raad door menschen te volvoeren. Daarom mag de tijd niet verbeuzeld; behooren wij ook den tijd als een eigendom Gods als iets aan ons ter leen geschonken te gebruiken en te waardeeren. Tijd, zegt de Engelschman is geld, neen zegt de Christen, hij is een gave Gods. — Helaas! al ons werk is slechts stukwerk; afronden kunnen wij niet. Hoe gebrekkig echter ook, het is onze roeping het werk der barmhartigheid Gods volhardend en getrouw te werken. Het getal dergenen die in nood zijn, is zoo onoverzienbaar groot. Naast onkunde en onverschilligheid hier, ontmoet ge drieste verloorcheining van de waarheden des heils elders en schoot alom op den wortel des ongelooofs het boosaardige socialisme op. Te prediken; te getuigen; tractaten en kalenders uit te deelen; zij aller werk en wie dit niet kan, buigje zijne knieën voor den Allen-wijzen en Barmhartigen God. Ieder heeft hier iets te doen; niemand kieze een plaatsvervanger; hier heerscht algemeene dienstplicht. Ieder doe het zijne. Hand en voet en oog zijn hier noodig. Gemeenschappelijk zonder dat twee hetzelfde doen.

En moge onze veelbewogen tijd ons soms doen beven en schijnt het ons toe, dat het werk een ploegen is op rotsen, vertraagt niet. Heft Uwe hoofden omhoog. Ver boven het gewoel der wereld en der volken leeft en werkt God. Hij zal alles wat er geschiedt, dienstbaar maken aan de voleinding der wereld en ter voorbereiding der komst Christi. In die ure wordt alles zijnen voeten onderworpen en zal God zelf zijn Alles in allen; de dienstknecht komt bij zijnen Heer en eeuwig en heerlijk zal de vervulling zijn van het Woord des Zoons „en zoo iemand Mij dient, de vader zal hem eeren.“

Na den slotzang „Leer mij naar Uw wil te handelen“ eindigt spreker met dankzegging den Heere en werd deze zeker belangrijke en aangename zendingsdag gesloten. Ongetwijfeld blijft hij bij velen lang in aandenden; zijn er zaken gehoord die nimmer vergeten behoeven te worden; en de goede God geve dat er een zegen ook van dien dag uitga voor onze arme en in geestelijken nood zittende gewestgenooten, opdat ook deze straks met ons instemmen in het lied naar Marx hart; in woorden als deze:

Tot God wilt U begeven!
Zijn heilzaam Woord neemt aan!
Als vroom Christen leven,
't Zal hier haast zijn gedaan!

W. FOKKENS.

Minnertsma, Sept. 90.

De Eerw. Dr. G. F. VERBEEK in Amsterdam, over de Japansche Zending.

Des avonds van den 20sten Augustus j.l. hadden wij het genoegen Dr. Verbeek, Zending-leeraar in Japan, een en ander

te hooren mededeelen betrekkelijk den arbeid in dat land.

Deze leeraar, uitgezonden door de Holl. Geref. kerk in de Vereen. Staten van Noord-Amerika, was van het begin der Zending in Japan en arbeidde daar onafgebroken gedurende 31 jaar aan de Christeniserende der Heidensche bevolking.

Om den ongewonen voorspoed van die Zending te verklaren, stelde de geleerde spreker zich voor, ons op de voordeelen die Japan der Zending bood te wijzen, hierbij herinnerende aan het woord van Elisa 2 Kon. 6 : 16 „Vreest niet; die bij ons zijn, zijn méér, dan die bij hen zijn.“

Toch stond ook boven al die voordeelen: „het vaste fundament Gods staat, hebbende dezer zegen, de Heere kent degenen die de zijnen zijn“ en waren zij slechts onderdeelen van het plan Gods in den eeuwigden vrederaad ter uitverkiesing van den enkele uit de velen die geroepen werden.

Na dit op den voorgrond gesteld te hebben, wees de spreker op kernachtige en eenvoudige wijze, die zoo zeer het kenmerk van het ware en Evangelische Christendom droeg, op den toestand van land en volk in Japan als zeer voordelig voor de Zending, in hoofdzaak als volgt:

1e. De ligging en vorm is ongeveer gelijk aan die der Britsche eilanden. Gelijk deze ten Westen de Noordzee en ten Oosten het vaste land van Europa, hebben gene den Groote of Stillen Oceaan ten Oosten en het vasteland van Azië ten Westen, zoodat Japan aan alle zijden van uit zee te bereiken is.

2e. De dichtheid der bevolking. Op eene oppervlakte als die van het Vereenigd Koninkrijk, leeft eene bevolking van ongeveer 39.000.000 zielen, zoodat de verschillende plaatsen en streken gemakkelijk en in weinig tijd te bereiken zijn en daardoor de arbeid in uitvoering en overzicht zeer bevorderd wordt.

3e. De onderlinge verhoudingen der verschillende standen van de bevolking is van dien aard, dat weinig afstand bestaat; van afzonderlijke kasten weet men daar zoo niet als in de meeste landen van Europa, zoodat rijken en armen, aanzienlijken en geringen, geleerden en onkundigen op gelijke wijze en met elkander kunnen bearbeid worden.

4e. De taal is niet, als b. v. in Indië, in verschillende dialecten verdeeld, doch met zeer geringe afwijkingen in geheel Japan dezelfde.

Eene welluidende, zoetvloeiende taal, waarvan eene kleine proeve gegeven werd in eene Japansche vertaling van Joh 3 : 16 en het begin van het Gebed des Heeren. Door de gelijheid der taal, kon eene Japansche overzetting van het Nieuwe Testament in 1872 gedrukt, voor het geheele land dienst doen en evenzoo de vertaling van het Oude Testament, dat in 1887 werd gedrukt.

5e. De verstands-ontwikkeling van het volk is zeer sterk. De Japanezen wedijveren met de Europeesche volken in het zoeken en gebruiken van middelen tot beschaving en vooruitgang. Dit streven naar vooruitgang op elk gebied is een machtige stroom, die uit de duisternis voortkomt en zich overal een weg baant en ook het scheepje des Evangelies mede door prediking en onderwijs meevoert.

Scholen en seminariën werden opgericht, die weldra met de beste in Europa zullen kunnen wedijveren.

Reeds werden 150 inboorlingen tot predikers gevormd en bereiden nog 500 zich daartoe voor.

6e. De godsdienst was verouderd en beantwoordde niet meer aan de behoeften des volks.

De oudste vorm van godsdienst is de leer van „Sinto“ die door het hof, de adel en de weinige conservatieven wordt beleden.

De leer van „Boedha“ telt de meeste aanhangers, wijl de volksmassa zich in hoofdzaak aan deze houdt.

De geleerden, onderwijzers en andere meer ontwikkelden kleven de leer van Confucius aan.

Deze godsdiensten bevredigden echter zoo weinig, dat velen twee, soms alle drie eerediensten navolgden om zeker te zijn. Mislikt het dan met den eene, allicht hielp de andere.

Hunne gedachten worden door den spreker, in een Japansche spreekwoord uitgedrukt en vertaald, aldus weer gegeven: de vorm van godsdienst is de weg tot het bestijgen eens bergs (het paradijs). Door welken godsdienst of langs welken weg men boven komt is onverschillig, als men maar op den top komt, daar is de maan voor allen even schoon. Dus kon ook de nieuwe godsdienst, volgens de leer van Jezus, dienst doen.

Wijl het geloof aan en het vertrouwen op de oude godsdiensten aan het wankelen was, vond de nieuwe leer overal opene en ledige harten.

7e. De houding der regering was in theorie zeer gestreng tegen de nieuwe leer. Overal werden borden opgericht met bedreiging des doods tegen de belijders der „gemeene leer“ en van dien „gemeenen naam“.

Doch praktisch was men verdraagzaam, zoodat van den eersten Zendingsarbeid in 1859 af tot nu toe, geen enkele druppel bloeds om het geloof vergoten werd.

Toen in 1872 de eerste kerk gesticht werd, waren de elf leden daarvan volkomen bij de regering bekend; doch niemand hunner werd eenig leed gedaan, zoodat deze gemeente in dit zelfde jaar tot 38 leden aangroeide.

In 1873 werd de tweede gemeente gesticht en wel in de hoofdstad en in dat jaar werden de dooddreigende borden weggenomen.

In de 18 jaren, van '72 tot '90, verduubelde geregeld elke drie jaar het aantal Evangelie-belijders en klom reeds tot 30.000.

Eene nieuwe (constitutioneele) grondwet is aangenomen, die eene 1e en 2e Kamer

in het leven roept en volkomen vrijheid van godsdienst waarborgt.

8e. Het volkskarakter is zeer levendig en ver van alle vasthouden aan oude denkbeelden, om dat ze oud zijn; integendeel streeft het steeds naar wat nieuws, vooral de Europeesche beschaving, kleeding, levenswijze en godsdienst trekken het aan en nemen het in.

9e. De vrouw is zeer toegankelijk; zij leeft zoo vrij als de Europeesche en wordt als deze geacht en in eere gehouden. De Zending heeft als elk inboorling en vreemdeling vrijen toegang tot haar en vindt haar steeds bereid hem aan te hooren, terwijl zij, door hare plaats in eigen kring en daarbuiten, grooten invloed oefent.

10e. De verhouding der onderscheidene Zendingen is zeer vriendschappelijk. Zij wikkelen Japan niet in kerkelijke vraagstukken, doch brengen het alleen en eenvoudig het Evangelie van Jezus.

Wel is er nauwer aansluiting tusschen Zendingen van ongeveer gelijke belijdenis. Zoo b. v. sluit de Gereformeerde Zending van N. Amerika, waarvan Dr. Verbeek uitgaat, zich meer bepaald aan de Engelsche- en Amerikaansche Presbyteriaansche- en Duitsch-Gereformeerde Zending. Bij eerstgenoemde Zending zijn onze formulieren van eenheid in gebruik.

Overigens wordt veel gemeenschappelijk gewerkt.

Naar groote plaatsen gaan één of twee Zending-leeraars met vier à zes inboorlingen als helpers, die in 't spreken de leeraars aflossen. Zoo werd eens in een schouwburg eener groote stad, voor 5000 menschen gesproken, van des namiddags 2 tot 9 uur. Soms geschiedt dit van 1 à 2 tot 6, en daarop weder van 7½ tot 10, 11 of 12 uur des nachts voor een belangstellend gehoor.

Het getal en de gevolgen dezer verdedelen voor de Zending konden tijdschalve slechts worden aangestipt en konden zeer worden uitgebreid.

De spreker wees op eenige om te doen zien hoe, ook met betrekking tot de Zending in Japan, kon gezegd worden „die voor ons zijn, zijn veel meer, dan die tegen ons zijn“ en sprak de verwachting uit, dat onder Gods verdere zegen, het einde der Zending niet ver verwijderd zal zijn.

Elke buitenlandsche Zending toch, die het doel, de aanneming van het Evangelie van Jezus Christus bereikt, doorleeft drie tijdvakken.

Het eerste is dat, waarin de Zending alleen staat in zijn arbeid tegenover de van het Evangelie onkundige en afkeverige bevolking.

Dit is zuiver Buitenl. Zend. en het moeilijste tijdvak, doch is in Japan doorworsteld.

Het tweede is dat, waarin de Zending hulp heeft van door haar gevormde inlandsche predikers. Dit is gedeeltelijk Buitenl. Zend. en kerkvorming, het bemoeidigste tijdvak van het heden.

Het derde treedt in als de kerk in het land is gevestigd, dat is, als er gemeenten en predikers zijn, alle inlanders of voor goed gevestigde buitenlanders, zoodat de Zending zich kan terugtrekken en de kerk zich zelf bedienen. Dit is het verblijvendste tijdvak en in niet verre toekomst in uitzicht; ja, de verwachting mag uitgesproken worden, dat onder de krachtige werking des Heiligen Geestes, in het begin der volgende eeuw, na 40-jarigen arbeid, deze heerlijke vrucht zal gezien worden.

Hiermede eindigde de spreker zijne schoone en aangename rede, die met stille opmerksaamheid en groote belangstelling werd gevolgd.

Ds. Gispén die met gebed was voorgegaan, eindigde deze lieflijke samenkomst met dankzegging, waarna de gemeente met verheffing van hart en stem zong Ps. 86 : 5: Al de heid'nen door uw handen enz. en velen bij het scheiden, den wensch uitspraken dezen waardigen broeder en standvastigen arbeider in den wijngaard des Heeren voor zijn vertrek naar Japan nog éénmaal te ontmoeten en te hooren.

S.

Amsterdam, Aug. 1890.

Ingezonden.

Hoe komen wij tot vereeniging met de Chr. Ger. Broeders, door J. J. Ploos van Amstel.

Nog eens herlezende en er over na denkende, wat ik las pag. 10 reg. 9 en pag. 16 aan het slot van het zeer gemoedelijk boekje, dacht mij, nu zouden mijne opmerkingen of lezing van 's Heeren Woord wel beter in de *Herant* staan, dewijl zij meest gericht zijn aan onze geachte en waarde Doleerende broeders Ds. Ploos van Amstel en alle de anderen.

Doch in de *Bazuin* van 27 Juni j.l. las ik „Aan een Vriend te Jeruzalem“ eenige regels, namelijk dat bunne conclusie niet altijd zoo gelouderd en vast staan als de Westertoren. Het is ook algemeen bekend, dat Dr. Kuiper tot de geesten behoort, die zich niet laten intimideeren; dit is de reden dat ik mij in dezen niet tot onzen geachten Br. Dr. K. maar in alle bescheidenheid tot U. Ew. Redacteur van onze stemmen uit de Chr. Ger. Kerk in Ned. wend, met verzoek het navolgende te plaatsen.

Ds. Pl. v. A. schrijft in gemeld boekje pag. 12: de Heere weet, hoe ik twee dingen begeerd heb, eer dat ik sterf: de vrijmaking der Kerk en de vereeniging met de Christelijk Gereformeerde Broeders. Evenwel enz. — Nu vraag ik in dezen mijn vroegeren ook ruim een jaar zeer beminnden en hooggeachten V. D. M.

Sedert 1870, Gode zij dank, ben ik verlost van de valsche Kerk, naar art. 29 Gel. Bel., en heb mij naar art. 28 gevoegd bij de ware Kerk; en dat buiten dezelven geen zaligheid is, blijk ik ook door genade met onze vaderen; alsmede blijk en geloof ik ook art. 9 één Heilige Algemeene Chr. Kerk, en in de Formulieren van Eenigheid wordt overal ook gemeld één Kerk. Gods Woord Math. 16:18 meldt eene gemeente, zie ook Hand. 20:28 en 1 Pet. 5:3 het erfdeel.

Nu was uwe voorloopige Synode te L. gedrongen uitdrukking te geven aan de smartelijke teleurstelling enz. doch ik Chr. Ger. lid verblijd mij daar ten hoogste over en hoop ook van onze hooggeachte Deputaten (en vertrouw zulks ook) zij zullen blijven stilzwijgen. Zulks kan en mag niet anders — lettende op de openingsrede van Br. Dr. Wagenaar, waarvan het begin zelfs zeer aardig ja genotvol en zeer boeiend is — maar! — in de 2 kolom begint weer een geslacht enz. Ja in de 3 kolom lezen wij: Alleen, houdt vast aan de Organische Kerke Gods, aan het geheel der gedoopten enz. Zeer waarde Broeders, zulks kon men tot 1869—1870, doch helaas na 1870 kunnen en mogen wij niet alle gedoopten vasthouden, zie Synodale Hand. t. Her. vormd Genootschap 1870. — En Organische Kerk hoe is dat?... Och WelEerw. Ds. en Br. O. laat ons eenvoudig zijn of worden en mocht de H. Geest om de voorbede des Middelaars ons doen gelooven bij aan- of voortgang Job. 8:38 en 39. Ik schrijf dit eenigszins weemoedig. Wij leven onder de Nieuw-Testamentische bedeeing, onder de milde uitstorting des H. Geestes — en het tweede gedeelte der Openingsrede is zeer Oud-Testamentisch. Het heeft wat van hetgeen men veelal verneemt en moet hooren van onkerkelijke vromen, doch daarmede wenschen en vermogen wij onze Doleerende Br. toch geenszins mede te vergelijken, die verlangen wel terdage de verkondiging der waarheid en de bediening der Bondzegelen naar de instelling van Christus en zijne Apostelen. Ons verschil bestaat, meen ik en is in hoofdzaak: de Doleerende Broeders houden zich te veel te Dord op in 1618—19; doch mocht ik in dezen niet goed zien, ik geef zulks voor beter. Onze vaderen in 1618—19 hadden toen een dege-lijken waarheidlievend Prins van Oranje en alzo Hoog Mogende Staten — en in 1568 waren aan onze vaderen — namelijk die de nieuwe leer aanhingen, zoo maar de (of eenige) kerken, zelfs door Vader Willem I met zijn Hoog Mogende Staten, ge-geven, ik meen, zonder restitutie te be-ten aan die er mede wetlig recht op had-den. Nu weet ik wel, hadden toen de opzieners of de raad der Kerk voor de ge-heele organisatie de gehoorzaamheid aan de Besturen, Ordeningen of Reglementen opgezegd, dan kwamen hun alle stoffelijke goederen der Kerk rechtens toe; doch ik meen, dat onze Ger. Vaders destijds mochten verstaan en betrachten hetgeen wij lezen Ps. 110:3 en lieten alzo in Rome, wat er wilde blijven. Zoo deed men ook in Dord met de Remonstranten, zie Acta Synodus, pag. 162 en 163, en ook de Oratie van Ds. Johannis Aconius, dewelke hij uit naam der Ger. Kerk van Campen in Synode gedaan heeft pag. 381—386 den 19 Dec. 1618. Nogmaals meen ik, zeer waarde Broeders, dat wanneer wij op die juiste Historische Kerkgeschiedenis mogen letten en merken, en men ging iets verder terug b. v. tot Vader Calvijn, zoude men nog al meer onder en door de voorlichting des H. Geestes wijzer worden. Ja ik zou zelfs hopen dat men met ons Chr. Ger. goed zoude verstaan en instemmen, wat Vader H. de Cock met de Opz. en die mee wilden gaan, gedaan hebben in de Mogendheid des Heeren 12 October 1834; dan zouden wij haast vergeten om op zulke nietige bijzaken van Statuut en Kerkelijke kas te letten en onzen zeer korten tijd te verspillen, en zouden wij liever strijden voor het geloof naar Apostel Judas vers 3.

Ik eindig met den wensch en de be-geerte: de Heere doe ons om des ver-bonds wille beoefenen Spreken 3:4—7. Uw liefhebbende Br. in Chr. K. te B. Lid der Chr. Ger. Gem.

Geachte Redacteur!

Het heeft mij reeds lang verwonderd, dat er met onze waardige predikanten, die in den dienst des Woords zijn ond ge- worden, en met hunne weduwen en wee-zen zoo gesold wordt.

Onze oude predikanten hebben met zoo veel ijver gediend; de vruchten van hun arbeid, mogen wij, jongeren, in den dienst plukken, die ons in betere pastorien en hoogere traktementen mogen verheugen. Ik vind het eene schande voor God en de menschen, dat er bijna wekelijks over te kort in de kas ter ondersteuning, geklaagd wordt. Is dat geen grievend leed voor de- zulken, die uit den goeden burgerstand afkomstig, eene voordeelige affaire niet geacht hebben, om in de gemeenten aan alle plaatsen te dienen en te lijden op een traktement, waarmede zij nauwelijks konden rond komen, of waarbij zij elk jaar hunne bijzondere inkomsten, uit liefde tot de zaak des Heeren, met blijdschap hebben uitgegeven?

Is de publieke behandeling dezer teedere zaak niet grievend voor de weduwen, die in der tijd, als bloeiende maagden, eerst Lart en hand aan Jezus gaven, om daarna hart en hand aan een zijner dienst- knechten te geven? Zeker zijn veler idealen bij het leven harer mannen al in rook opgegaan, maar moet hun nu ook nog, als weduwen, de laatste dioppel levensmoed worden afgetapt, door die on- verkwikkelijke klachten over schrale col- lecten?

Dit behoorde niet te geschieden. Het kan den Heere niet aangenaam zijn, dat zijn oude knechten of hunne weduwen, die

zich menigmaal niet minder opoffering en verdriet hebben getroost in het lijden voor de gemeenten, dat die al zuchtende hun leven moeten eindigen.

Het doel van dit mijn schrijven is, de Commissie der Kas te raden, hier toch een einde aan te maken. Zij kan dit gemak- kelijk, door in stilte geld op te nemen en hiervan verslag te doen aan de komende Synode, opdat die het bedrag omsla over de Provinciën.

Want wat ook kunne wachten, de on- dersteuning der Emeriti-predikanten, we- duwen en weezen niet.

De geefragen, die dit door extra-gitten be- toonen, worden het op den duur moe, wanneer de niet de geefragen ondanks hun voorbeeld onaandoenlijk blijken.

Zoo de Commissie volgens bovenstaand advies kan handelen, was zij van veel zorg en moeite ontslagen, en waren de belang- hebbenden geholpen.

Het is mijn wensch, dat de behartiging dezer belangen meer algemeen zal worden. Want waarlijk ik vrees, dat het gehalte onzer predikanten vrouwen er door dalen zal, wanneer er niet beter voor gezorgd wordt.

Menige jongedochter bedankte eene goede partij, om een leven van zelfverlooeche- ning als predikantsvrouw te leiden, ge- drongen door de liefde van Christus. En wat eene goede predikants-vrouw is voor Dominé en gemeente, dat weet de ge- meente maar half. Stel dan gel. Brs. en Zs. prijs op uwe oude predikanten en op de weduwen en weezen, wier Rechter en Vader de Heere is.

Ik reken, dat geen recht geaard lid der kerk het zal afkeuren, als de Commissie ophoudt met openbare klachten en begint met stille verzorging in den goeden weg. U, geachte Red. dankzeggende voor de plaatsing dezer regelen ben ik

Uw Dw. Br. in Christus,

Ds. VAN DEN BOOM.

Militair Tehuis te 's Bosch.

Ontfangen: van de Chr. Jongel. Versen. te 's Hertogenbosch f 5,— door E. van Wijk te Burger-Com- pagnie van de Chr. Jongel. Ver. Theofilus te Veendam - 5,— Tot zijn blijdschap kan het Bestuur een paar gaven vermelden. De laatste werd ontfangen met een begeleidend schrijven van een vriend, die als milicien in den winter van 83/84 veel in het Tehuis ge- necten heeft en dat met dankbaarheid her- denkt, terwijl hij den wensch uitsprekt, dat we veler steun mogen genieten. Van gansch harte dezen wensch deelende,

Namens het Bestuur,

Js. VAN DER LINDEN.

's Bosch, 29 Sept. '90.

ADVERTENTIEN.

Zeet voorspoedig werd heden ons Zoontje Herman geboren.

A. VOOGEL.

H. L. VOOGEL — geb. Best.

EMLINKAMP.

24 Sept. 1890.

P.S. Vrienden en bekenden in Nederland en Amerika gelieven deze als bijzondere ken- nisgeving aan te merken.

Den 8 October a.s. den- ken onze geliefde Ouders Va- ders vijfentwintigjarige Evangelie-bediening met de familie feestelijk te herden- ken en den daarop volgende Zondag met de gemeente. De kinderen en behuwdkinderen van H. VAN HOOGEN en

Echtgenoot.

WILDERVANK.

Den 12den October a.s. ho- pen onze geliefde Ouders

Ds. H. VISSINK

EN

D. VISSINK-

VAN BEEST VAN ANDEL,

hunne 25-jarige echtver- eeniging te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.

G. MEREN, 5 Oct. 1890.

Zoo de Heere wil en zij le- ven, hopen onze geliefde Ouders

E. Diemer

EN

A. Kerssies

Maandag 13 Oct. hunne 25-j- arige Echtvereeniging te herdenken.

Hunne dankbare kinderen.

HOLLVELD,

Oct. 1890.

Zondag morgen vijf uur over- leed, na eene langdurige en hoogst smartelijke krankheid, onze geliefde Vader en Behuwd- vader

GEERT TONNIS DE JONGE

in den ouderdom van 72 jaar en vijf maanden.

Het stil vertrouwen, dat hij, verlost van een lichaam der zonde en des doods, de volko- mene verlossing als vrucht van Christus' kruis deelachtig is, doet ons Gode zwijgen in dezen weg van beproeving.

H. G. DE JONGE,

Pred. te DORDRECHT.

H. DE JONGE—

Mooi.

M. v. D. SLUIJS—

DE JONGE.

A. VAN DER SLUIJS,

Pred. te ENKHUIZEN.

O.-PEKELA,

29, Sept. '90.

Heden overleed in de hope des eeuwigen levens onze ge- liefde Echtgenoot, Vader en Zoon,

S. A. VAN DEN HOORN,

Predikant, na een kortstondig lijden van vijf dagen, in den ouderdom van 39 jaren.

H. G. A. VAN DEN HOORN—

WESTERHUIS.

E. H. H. M. VAN DEN HOORN

J. D. VAN DEN HOORN.

H. J. VAN DEN HOORN.

S. A. FELIX VAN DEN HOORN.

J. POST—

FELIX.

TIEL,

30 Sept. 1890.

Heden trof onze gemeent^e een treffend verlies door het afsterven van haren geliefden leeraar

Ds. S. A. VAN DEN HOORN.

Hij bereikte slechts den leef- tijd van even 39 jaren. Van de 18 jaren, die hij als verkond- diger van het Evangelie de kerk des Heeren heeft gediend, wijdde hij de gaven, hem geschonken, bijna 13 jaren aan deze ge- meente. Thans rust hij van zijn' arbeid en geniet het ge- nadeloon, den getrouwen dienst- knechten des Heeren toegezegd. Zij de Heere zijne treurende weduwe en kinderen in zijne genade nabij en schenke Hij der gemeente, wat zij in haren thans herderloozen toestand be- hoeft.

Namens den Kerkeraad,

A. THOLENS, Scriba.

TIEL,

30 Sept. 1890.

Heden behaagde het den Heere, onzen geliefden Eere- Voorzitter, den Weleerw. Heer S. A. VAN DEN HOORN,

tot zich te nemen.

Namens de Christ. Jong. Ver- een. te Tiel,

J. v. D. WEERDT, Pres.

H. EMMENS, Secr.

TIEL,

30 Sept. 1890.

Hartelijk Vaartwel

toegeroepen, door J. v. D. BERGE Jz. van THOLEN, bij zijn vertrek naar Transvaal, aan alle vrienden en be- kenden.

Aan boord. VLISSINGEN,

2 Oct. 1890.

Voor de vele en zeer gewaardeerde blijken van belangstelling en deelneming, gedurende de ziekte en na 't overlijden van onze geliefde dochter en zuster SARA ondervonden, botnigen wij on- zen oprechten DANK.

O. G. SAP Hzn.

R. SAP—SCHURINGA

en Kinderen.

MUSSEKANAAL,

Sept. '90.

Voor de talrijke en hartelijke be- wijzen van deelneming, ons betoond bij het overlijden van mijn innig geliefden Zoon, betuig ik ook namens mijne Dochter, mijn oprechten DANK.

K. STOKDIJK.

NAALDWIJK,

30 September 1890.

Aan de op te richten Christel. bij- zondere School te Barloo wordt ge- vraagd een

Hoofdonderwijzer.

Salaris f 650 met vrije woning. Sollicitanten worden verzocht zich vóór den 11 October aan te mel- den bij

Ds. J. BRUIN.

Het Bestuur v/d Hulpver. v. Geref. Schoolond. te Wolvega vraagt voor de in 't het begin van Jan. '91 te ope- nen Chr. School een

HOOFDONDERWIJZER,

Chr. Ger. met diploma na-examen G. S.

Salaris: f 800 en vrij woning.

Sollicitanten melden zich vóór 8 Oct.

aan bij het Bestuur.

L. WOUDESTRA, Secr.

Aan de Chr. School te Andijk wordt zoo spoedig mogelijk gevraagd een

Onderwijzer.

Salaris f 450. Adres aan den Se- cretaris der Schoolcommissie.

J. FAUST.

Wordt gevraagd

aan de Bewaar- en Handwerk- school der Christel. Geref. Gemeenten te Middelburg, een

HOOFD

met acte voor nuttige en fraaie hand- werken.

Namens het Bestuur,

J. A. POWWER,

Secretaris.

Eene dienstbode van middelba- ren leeftijd, Christelijk Gereformeerd, goed kunnende koken en alle huiswerk verrichten, zag zich gaarne met Nov. geplaatst als

Meid-Huishoudster

bij een bejaarden Heer of Dame in een stil, eenvoudig gezin. Zij kan de beste getuigen overleggen. Brieven franco ou- der letter N. bij de firma P. P. KOOL, Boekh. te WEESP.

Met 1 November e.k. biedt zich aan een Burgerdochter, Chr. Ger., om als

KAMERMEID

in dienst te treden. Br. fr. I. R. bij den Boekh. PET te HOOGEVEEN (Dr.)

Voor de halfjaarlijkse levering van MANUFACTUREN en

KRUIDENIERSWAREN,

ten behoeve van het PROV. CHR. GER. WEESHUIS te MIDDELHARNIS, kan worden ingeschreven door belang- hebbenden, die in Zuid Holland wonen.

Inlichtingen te bekomen bij den Heer H. SCHOONEJONGEN Jacobszn.

UITCELOOT

Aandeel

No. 20 en No. 90

van de geldleening der Chr. Ger. Gem.

te NIEUW-AMSTERDAM.

Namens den Kerkeraad,

P. VISSCHER, Scriba.

LAKEN- EN CONFECTIEMAGAZIJN

GRONINGEN N. Z. A-KERK.

Ontvangen de nieuwe stoffen voor

Heeren- en Kinderkleding.

L. de Vries Hzn.

P. le Clereq

te Sassenheim

levert 9 pd. beste LEIDSCH

KAAS franco voor f 2,70.

De REDACTIE v. h. JAARB. der CHRIST. GER. KERK verzoekt den KERKERADEN EN COR- RESPONDENTEN vriendelijk en dringend, zoo spoedig mogelijk de hun toegezondene circulaire nauwkeurig in- gevuld te willen terugzenden aan den Boekhandelaar P. v. D. SLUIJS te ENKHUIZEN.

In 't belang eener juiste sta- tistiek hoopt de Redactie alle circula- res volledig ingevuld terug te ont- vangen.

De Redactie voornoemd,

H. G. DE JONGE,

Pred. te Dordrecht.

A. v. D. SLUIJS,

Pred. te Enkhuiizen.

BOEKVERKOOPING 13--22 OCT.

door en ten huize van den Boekh. P. BEIJER te GRONINGEN A 108, van de bibliotheek van wijlen BARON VAN IMHOFF te Groningen, waaronder vele belangrijke GODGELEERDE WERKEN volgens Catalogus te ontbieden.

Voor een volgende verkoopting wor- den BIBLIOTHEKEN en PARTIJEN aangenomen.

STUDIE!!!

Onderstaande **BOEKEN** te koop aangeboden tegen toezending van postwissel aan den Boekh. J. B. MORREAU,

3 Weteringdwarsstraat 18 Amsterdam.

Joh. Calvijn, Kort begrip der Institutie,

geb. uitg. 1739 met levensgesch. f 1,—

Joh. Calvijn, Harmonia, samenstem-

ming der Evangelien uitt. Handelingen

uitg. 1625 f 1,50

Rumfey Prideau, Geschiedenis der Jo-

den, 3 dln. in perk. band met titel,

bijna nieuw f 4,—

G. Voetius, Catechisatie over de Cate-

chismus der Remonstranten, geb. uitg.

1611 f 1,—

Moshelm, Geschiedenis der Chr. Kerk,

19 dln. in 9 hlf. leeren banden, zeer

net f 5,—

Bachlen, Heilige geographie, 6 dln. in

heel kalst. banden, zeer net f 4,—

Leijdekker, Verborgenis des geloofs

75 cts.

Most, Encyclopedisch Woordenboek der

Genees-, Heel- en Verloskunde 14 dln.

ingen. f 2,—

Alles te zamen genomen voor f 15,—

NIEUWE SAMENSPRA-

KEN, verschenen bij T. SLAGTER

te Kollum:

Voor Chr. Jongelingsveree-

nigingen.

Gerard Galama, DE SCHOUBURG, 30 et.

8 ex. f 2,00.

DE SCHEPPING, 25 et.

6 ex. f 1,25.

M. CHIELADRIAANSZON

DE RUITER, 35 et. 6

ex. f 1,80.

C. F. SchötteIndreier, JONGELING, LKT

OP HET EINDE, 20 et 2 ex. 35 et.

UIT HET DAGELIJKSCH LEVEN, 2e serie

40 cent.

TWEE HELDEN, 20 cent, 5 ex. 80 cent.

Voor Chr. Knapenveree-

ningen.

J. Leppink, DE LOTERIJ, 15 cent, 5 ex.

60 cent.

DE KERMS, 15 cent, 4 ex.

50 cent.

DE KNAPENVEREENIGING, 15

cent, 4 ex. 50 cent.

KAARTPELEN, 15 cent, 3 ex.

40 cent.

Voor Chr. Jongedochters-

verenigingen.

Gerard Galama, DIENSTBODE EN MO-

DISTE, 20 cent, 4 ex. 70 et.

MIJN DOCHTER GEEF MIJ

UW HART, 20 et, 3 ex. 50 et.

De geschiedenis der

Christ. Geref. Kerk

IN NEDERLAND,

aan het volk verhaald door

J. VERHAGEN Jr.

met een voorwoord van

M. NOORDTJ